

Spring 2026

Breeze

Eurovision star Antïgoni • Η Αντιγόνη πάει Eurovision • Saving Lefkara's lace • Διασώζοντας τη δαντέλα Λευκάρων • Cook like the French • Μαγειρέψτε όπως οι Γάλλοι

Tall stories

Κορυφαίες
κατασκευές

In search of Barcelona's
boldest architecture

Εξερευνήστε την πιο τολμηρή
αρχιτεκτονική της Βαρκελώνης

A stitch in time

Μια βελονιά στον χρόνο

Young designers are breathing new life into Lefkara's ancient lace-making traditions

Νέοι σχεδιαστές δίνουν φρέσκια πνοή στην αρχαία παράδοση δαντελοποιίας στα Λεύκαρα της Κύπρου

 Yaren Fadiloglulari

In the streets of Pano Lefkara, two terms stand out: “lacework” and “da Vinci”. The small village is lined by lace shops, while a handful of restaurants and cafes bear the Renaissance master’s name. According to legend, Leonardo da Vinci visited Pano Lefkara in 1481 and bought lace from local artisans. Not long after, he painted *The Last Supper* – and there, draped across the table, you’ll notice lacework remarkably similar to Lefkara’s intricate designs.

Lefkara has been known for its lace for centuries, and in 2009, UNESCO added it to the Representative List of Intangible Cultural Heritage. Each piece is entirely handmade and painstakingly detailed, using techniques such as hemstitch, cutwork and satin-stitch fillings. Since the 1950s, artisans have worked on Irish linen – prized for its fine, even weave that allows the complex stitching to shine. Everything is created from memory, with techniques passed down from one generation to the next. But, unfortunately, the skill isn’t transferred as quickly, and today Lefkara lacework is considered a dying art. I’ve come to Pano Lefkara to see what remains of this tradition – and who’s fighting to keep it alive.

Στους δρόμους των Πάνω Λευκάρων, δύο λέξεις ξεχωρίζουν: δαντέλα και ντα Βίντσι. Το μικρό χωριό είναι γεμάτο με καταστήματα δαντέλας, ενώ μια χούφτα εστιατόρια και καφετέριες φέρουν το όνομα του δασκάλου της Αναγέννησης. Σύμφωνα με τον θρύλο, το 1481 ο Λεονάρντο ντα Βίντσι επισκέφθηκε τα Πάνω Λεύκαρα και αγόρασε δαντέλα από ντόπιες τεχνίτριες. Λίγο αργότερα, ζωγράφησε τον Μυστικό Δείπνο, όπου το τραπέζι καλύπτει ένα ύφασμα από δαντέλα που φέρει παρόμοια περίτεχνα σχέδια με αυτά των Λευκάρων.

Τα Λεύκαρα είναι διάσημα για τη δαντέλα τους εδώ και αιώνες και, το 2009, η UNESCO την προσέθεσε στον Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Κάθε κομμάτι είναι εξ ολοκλήρου χειροποίητο με σχολαστική λεπτομέρεια, χρησιμοποιώντας τεχνικές όπως αζούρ, κοφτή και σατινέ γεμίσματα. Από τη δεκαετία του 1950, οι τεχνίτριες ασχολούνται με το ιρλανδικό λινό το οποίο ξεχωρίζει για τη λεπτή, ομοιόμορφη ύφανσή του που αναδεικνύει τις περίπλοκες βελονιές. Όλα δημιουργούνται από μνήμη, με τεχνικές που μεταδίδονται από γενιά σε γενιά. Δυστυχώς, όμως, η δεξιοτέχνη δεν μεταδίδεται εξίσου γρήγορα, και, σήμερα, η δαντέλα των Λευκάρων θεωρείται μια τέχνη που πεθαίνει. Ήρθα στα Πάνω Λεύκαρα για να δω τι έχει απομείνει από αυτήν την παράδοση και ποιος αγωνίζεται να την κρατήσει ζωντανή.

A woman carefully embroiders lace in sunny Lefkara

Μια γυναίκα κεντάει προσεκτικά μια δαντέλα στα ηλιόλουστα Λεύκαρα

Lefkara lace once represented international recognition, skilled artisans and months of collective work

Στο κατάστημα Rouvis Lace & Silver στα Πάνω Λεύκαρα, περιτριγυρίζομαι από όμορφα ιρλανδικά λινά και ντελικάτες δαντέλες Λευκάρων. Στον τοίχο, υπάρχει μια φωτογραφία του Μυστικού Δείπνου, με κυκλωμένα τα σχέδια που μοιάζουν με τη δαντέλα των Λευκάρων, και ακριβώς από κάτω, μια άλλη φωτογραφία ενός γραμματοσήμου με το Duomo του Μιλάνου στην κορυφή και ένα σχέδιο δαντέλας από κάτω.

«Το 1986, ο πατέρας μου, ο σχεδιαστής Μιχάλης Ρούβης, κλήθηκε να δημιουργήσει ένα κομμάτι δαντέλας Λευκάρων για την 600ή επέτειο του Duomo» λέει ο Δημοσθένης Ρούβης, ο νυν ιδιοκτήτης του καταστήματος. «Τρεις ντόπιες γυναίκες το έραψαν σε επτά μήνες. Κάθε χρόνο, την τρίτη Κυριακή του Οκτωβρίου, το ίδιο κομμάτι εκτίθεται στον καθεδρικό ναό».

Η ιστορία του Δημοσθένη για το Duomo δείχνει τι αντιπροσώπευε κάποτε η δαντέλα Λευκάρων: διεθνή αναγνώριση, επιδέξιες τεχνίτριες και μήνες συλλογικής εργασίας. Αλλά ο Ρούβης εκτιμά ότι μόνο 40-50 γυναίκες στα Λεύκαρα εξακολουθούν να γνωρίζουν σήμερα πώς να κεντούν την παραδοσιακή δαντέλα, και 20 από αυτές προμηθεύουν κομμάτια στο κατάστημά του. Καμία σχέση με το παρελθόν, όταν οι γυναίκες του χωριού κάθονταν στους πολύχρωμους δρόμους, κουβεντιάζοντας καθώς δούλευαν.

Παρά τον αριθμό που φθίνει, η δαντέλα παραμένει υφασμένη σε κάθε γωνιά των Λευκάρων. Στο δωμάτιό μου στο The Agora Hotel, ένα πολυτελές boutique ξενοδοχείο στο χωριό, παρατηρώ ένα κουτί χαρτομάντιλων τυλιγμένο σε δαντέλα Λευκάρων. Αργότερα ανακαλύπτω ότι φιλοτεχνήθηκε από την οικογένεια Ρούβη και δωρίστηκε στους Δανούς ιδρυτές του ξενοδοχείου όταν έφτασαν για πρώτη φορά στα Λεύκαρα.

Η Μαρία Αναξαγόρα γνωρίζει τις δυσκολίες από πρώτο χέρι. Ως Ανώτερη Λειτουργός στην Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας, ένα κέντρο με έδρα τη Λευκωσία που προασπίζει τη διαφύλαξη των παραδοσιακών τεχνών του νησιού, θίγει ανοιχτά το πρόβλημα. «Η τέχνη της δαντέλας στα Λεύκα-

At Rouvis Lace and Silver I'm surrounded by beautiful Irish linen and delicate Lefkara lacework. On the wall, there's a photo of *The Last Supper*, with those Lefkara lacework-like patterns circled, and underneath, another photo of a stamp showing Milan's Duomo on top, and a lacework design underneath.

"In 1986, my father, designer Michalis Rouvis, was asked to create a piece of Lefkara lacework for the 600th anniversary of the Duomo," says Demosthenes Rouvis, the shop's current owner. "Three local women sewed it in seven months. Every year, on the third Sunday of October, the same piece is displayed in the cathedral."

Demosthenes's Duomo story shows what Lefkara lacework once represented – international recognition, skilled artisans and months of collective work. But Rouvis estimates that only 40-50 women in Lefkara still know how to embroider the traditional lacework today, and 20 of them supply pieces to his shop. It's

Lefkara (above) is a beautiful, traditional village

Τα Λεύκαρα (πάνω) είναι ένα όμορφο, παραδοσιακό χωριό

a far cry from the village's past, when women would sit along the colourful streets, chatting as they worked.

Despite the dwindling numbers, the lacework remains woven into every corner of Lefkara. In my room at The Agora Hotel, a luxurious, boutique venue in the village, I notice a tissue box topped with Lefkara lacework. I later discover that it was made by the Rouvis family, and they gifted it to the hotel's Danish founders when they first arrived in Lefkara.

Maria Anaxagora sees the challenge firsthand. As senior officer at Cyprus Handicraft Service – a Nicosia-based centre working to safeguard the island's traditional crafts – she's blunt about the problem. "Lefkara lacework takes a long time to master, and the young generation isn't very interested in learning it," she tells me. But Maria is cautiously optimistic that change is coming. And the Cyprus Handicraft Service is playing a crucial part by expanding its workshop programmes, aiming to connect younger creatives with heritage techniques. "We must protect them," she says. "They're a fortune from our past."

It looks like that shift is already happening – and not just in Cyprus. London-based Andreani Panayides, founder of the clothing brand Folkmona, learned Lefkara lacework at the Cyprus Handicraft Service and describes the current interest in Cypriot crafts as "blooming". She's not alone. In recent years, young designers – many with Cypriot roots – have been turning to traditional techniques as a way to connect with their ancestry. Initiatives like the Fashion Heritage Network Cyprus have helped, bringing together designers from different communities to explore craft in contemporary fashion.

ρα χρειάζεται πολύ χρόνο για να κατακτηθεί και η νέα γενιά δεν ενδιαφέρεται πολύ να τη μάθει» μου λέει. Παρόλα αυτά, είναι συγκρατημένα αισιόδοξη ότι η αλλαγή έρχεται. Και η Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας παίζει βασικό ρόλο, επεκτείνοντας τα εργαστηριακά της προγράμματα με στόχο να συνδέσει νεότερους δημιουργούς με κληροδοτημένες τεχνικές. «Πρέπει να τις προστατεύσουμε» λέει η Μαρία. «Είναι μια περιουσία από το παρελθόν μας».

Φαίνεται ότι αυτή η αλλαγή συμβαίνει ήδη, και όχι μόνο στην Κύπρο. Η Ανδριανή Παναγίδη, ιδρύτρια της εταιρείας ρούχων Folkmona, με έδρα το Λονδίνο, έμαθε δαντέλα Λευκάρων στην Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας και περιγράφει το τρέχον ενδιαφέρον για τις κυπριακές χειροτεχνίες ως «ανθισμένο». Δεν είναι η μόνη. Τα τελευταία χρόνια, νέοι σχεδιαστές – πολλοί με κυπριακές ρίζες – στρέφονται στις παραδοσιακές τεχνικές ως τρόπο σύνδεσης με την κληρονομιά τους. Πρωτοβουλίες όπως το Fashion Heritage Network Cyprus έχουν συμβάλει, φέρνοντας κοντά σχεδιαστές από διαφορετικές κοινότητες για να εξερευνήσουν τη χειροτεχνία στη σύγχρονη μόδα.

Για την 24χρονη σχεδιάστρια Βαλεντίνα Κουτσούδη, το ενδιαφέρον ήταν προσωπικό. Γεννήθηκε και

Valentina Koutsoudis draws on her Lefkaran roots for her stunning designs (above)

Η Βαλεντίνα Κουτσούδη αντλεί έμπνευση από τις Λευκαρίτικες ρίζες της για τα εντυπωσιακά σχέδιά της (πάνω)

Folkmona's pieces (here) are inspired by Lefkara lace

Οι δημιουργίες του Folkmona (εδώ) είναι εμπνευσμένες από τη δαντέλα Λευκάρων

«Αν οι νέοι τη μάθουν, η δαντέλα των Λευκάρων θα επιβιώσει»

μεγάλωσε στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά η γιαγιά της ήταν από τα Λεύκαρα και γνώριζε την παραδοσιακή δαντέλα. Όταν το FHNC την έφερε κοντά με μια άλλη σχεδιάστρια με έδρα το Λονδίνο ώστε να μάθει την τέχνη, η σύνδεση ήταν αναπόφευκτη. «Είμαι από τα Λεύκαρα και ασχολούμαι τόσο με τη μόδα και τη δημιουργικότητα που θα ήταν άτοπο να την αγνοήσω» λέει. Τώρα, παράλληλα με το brand της, Kouts Kouture, συνεργάζεται με το Folkmona, συνδυάζοντας τεχνικές Λευκάρων με σύγχρονο σχεδιασμό.

Πίσω στην Κύπρο, η Ελένη Ανεμόμυλου, με καταγωγή από τα Λεύκαρα και μόνιμη τεχνίτρια στην Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας, θέτει το ζήτημα απλά. «Αν οι νέοι τη μάθουν, η δαντέλα των Λευκάρων θα επιβιώσει» λέει, κόβοντας ήρεμα τα λινά καθώς μιλάει.

Τα λόγια της μοιάζουν λιγότερο με πρόβλεψη και περισσότερο με πρόκληση. Μια τέχνη που πεθαίνει, άλλωστε, είναι απλώς μια τέχνη που αναζητά νέα χέρια. Και είτε πρόκειται για ένα επώνυμο φόρεμα στο Λονδίνο είτε για μια ιστορική σφραγίδα, ή για ένα κουτί χαρτομάντιλων σε ένα δωμάτιο ξενοδοχείου στα Λεύκαρα – ήσυχες χειρονομίες γενναιοδωρίας που κανείς δεν ζήτησε – η δαντέλα είναι ακόμα εδώ, επιμένοντας ότι έχει σημασία.

✈ **Η Cyprus Airways πετάει στη Λάρνακα**

For 24-year-old designer Valentina Koutsoudis, the draw was more personal. She was born and raised in the UK, but her grandmother was from Lefkara and knew the traditional lacework. When the Fashion Heritage Network Cyprus paired her with another London-based designer to learn the craft, the connection felt inevitable. "Being from Lefkara and being so into fashion and creativity, it wouldn't make sense for me just to neglect it," she explains. Now, alongside her own brand Kouts Kouture, she works with Folkmona, weaving Lefkara techniques into contemporary design.

Back in Cyprus, Eleni Anemomylou – a resident artisan at the Cyprus Handicraft Service who's originally from Lefkara – doesn't overcomplicate things. "If young people learn it, Lefkara lacework will survive," she says, calmly cutting linen as she speaks.

Her words feel less like a prediction and more like a dare. A dying art, after all, is just one seeking new hands. And whether it's on a designer's dress in London, a historic stamp, or a tissue box in a Lefkara hotel room – quiet gestures of generosity that no one asked for – the lacework is still here, still insisting it matters.

✈ **Cyprus Airways flies to Larnaca**

